

Franz Kafka – en isoleret enspænder

AF LOUISE W. HASSING, DRAMATURG

Forfatteren Franz Kafka (1883–1924) var et paradoks, som indeholdt uløselige modsætninger. Han manglede hele sit liv et fast ståsted. Han var frastødt og samtidig bundet til fødebyen Prag, hvor han voksede op i en småborgerlig, tysktalende, jødisk familie. Han boede hjemme, til han var 33, og var trods al isolation dybt afhængig af sin familie med et anstrengt forhold til sin autoritære far. Han følte sig fremmedgjort i forhold til sit arbejde som jurist i et forsikringsselskab og ville hellere leve af at være forfatter. Han var jøde, men fremmed for jødisk tro og tradition. Han var upolitisk, men alligevel en slags anarkist. Han følte sig fremmed over for kvinderne, var forlovet to gange, men følte ikke, han kunne indlade sig på ægteskab. Han var samtidig med ekspressionisterne, men stod uden for alle bevægelser og blandede sig ikke i det litterære liv eller Prags frodige tysk-jødiske kulturmiljø.

I 1908 udkom Kafka for første gang med en samling af små fortællinger. På grund af en nådesløs selvkritik nåede han i sin levetid kun at offentliggøre godt 250 sider fortællinger. Han døde af tuberkulose, kun 41 år gammel. Hans eneste tre romaner *Processen*, *Slottet* og *Amerika* arbejdede han på fra 1912 til sin død, men fuldførte ingen af dem. Han efterlod både sine udgivne og ikke udgivne værker til sin ven og litterære bobestyrer Max Brod med det testamenterede ønske, at alle efterladte dagbøger, manuskripter, breve, tegneskitser etc. skulle brændes ulæst. Max Brod besluttede imidlertid at ignorere sin vens ønske og udgav i bearbejdet form, i forsøget på at stykke de efterladte fragmenter sammen, de tre ufuldendte romaner samt samlinger af Kafkas kortere tekster.

Takket være Max Brods indsats er Kafka, denne enspænder i litteraturen, blevet en af det tyvende århundredes vigtigste forfattere og en stærk inspirationskilde for andre forfattere. Hans værker bliver tolket med et væld af tænkelige synsvinkler. Han har som ingen anden vestlig forfatter ladet ikke-menneskelige dyreskabninger optræde som hovedpersoner i sine fortællinger, og de gådefulde historier er blevet be-

tragtet som både religiøse lignelser, profetier om totalitære samfund, mareridtsbilleder og meget andet. Han bliver læst i hele verdenen og i særdeleshed den vestlige. Dog ikke i den kommunistiske, hvor han længe er blevet anset for at være dekadent. Hans bøger var forbudt i Tyskland under Det Tredje Rige, og især efter Anden Verdenskrig blev hans litteratur for alvor berømt bl.a. i lyset af det tyvende århundredes totalitære styrer. Man har ment, at han forudsagde kommende diktaturer, og diktaturerne har altid forbudt hans skrifter.

Teksterne i stykket er hentet fra Franz Kafkas fortællinger:

Bygningen

Da jeg kom hjem om aftenen...

Den uskyldige

En hunds forskning

Gribben

Lille fabel

Fællesskab

Jeg lever i fred og ro
i det inderste af mit
bo, og alt imens borer
modstanderen sig et eller
andet sted fra langsomt og
sikkert frem mod mig.

– Franz Kafka: Bygningen

